

Renata Cikanaitė: „Gimus vaikams supratau, kad Lietuva yra ta vieta, kurioje noriu gyventi“

Justina MIKELIŪNAITĖ

Po 20 Prancūzijoje ir Belgijoje praleistų metų ir daugybės kelionių vaikų ugdymo specialistė Renata Cikanaitė su šeima prieš kiek daugiau nei dvejus metus persikėlė gyventi į Lietuvą. Ilgą laiką laikiusi save pasaulio piliete, kuri galėtų lengvai prisitaikyti bet kurioje šalyje, tapusi mama ji pajuto, kad geriausia jų šeimai bus Lietuvoje, kad būtent čia nori gyventi. Ilgą laiką grįždavo pasimatyti su artimaisiais kas kelis mėnesius, o atėjus laikui vaikams pradėti lankyti mokyklą – persikraustė.

Gimus vaikams moteris kelis kartus pakeitė ne tik šalį, bet ir pasuko nauju profesiniu keliu – iš finansų srities paniro į tėvystės temas. Šią Belgijoje pradėtą veiklą tęsia ir Lietuvoje. R. Cikanaitė organizuoja konferencijas „Tėvai ryšyje“, konsultuoja šeimas, rengia seminarus, dirbtuves tėvams, su kolege įkūrė grupę „Augantys tėvai“. Su Renata kalbamės, kaip pagerėjo gyvenimo kokybė persikėlus į Lietuvą, kodėl neišsipildė aplinkinių nuogaštavimai, kad teks nusivilti, ir kodėl ji laiko savo šeimą tautiškai neutralia.

Renata, grįžti nutarėte po 20 metų, praleistų užsienyje. O kas prieš tuos kelis dešimtmečius paskatino išvykti?

Buvau tik ką baigusi studijas Lietuvoje ir išimylėjusi prancūzą, kuris mane pakvietė nukeliauti į jo šalį. Bet žvelgdama atgal suprantu, kad išvažiavau ne dėl jo. Tiesiog knietėjo pabandyti ką nors naujo, pagyventi kitoje šalyje, buvo smalsu.

O čia dar nebuvo rimtų įsipareigojimų. Po studijų atsirado pauzė, kuria ir nutariau pasinaudoti. Susikrauti lagaminą tik gavus diplomą buvo gana impulsyvus sprendimas, nesitikėjau, kad užsienyje išgyvensiu 20 metų.

Tiesa, gan greitai nutrūkus santykiams su tuo vaikinui, svarsčiau, ar iš Strasbūro, kur mudu gyvenome, grįžti į Lietuvą, ar dar pabandyti laimę Paryžiuje. Persikėlusi į meilės miestą labai greitai susipažinau su savo dabartiniu vyru. Ten mudu pragyvenome 12 metų, bet gimus vaikams norėjosi ramesnės vietos, kur galėtume turėti daugiau erdvės, kiemą vaikams. Paryžiuje sudėtinga auginti vaikus. Norint gyventi patogiai ir gan erdviai, reikia arba kurtis užmiestyje ir daug laiko kasdien praleisti važiuojant į darbus ir mokymo įstaigas, arba būti milijonieriumi, kad tokias geras sąlygas galėtum susikurti pačiame mieste.

Mes pasirinkome persikelti į Belgiją. Briuselis buvo netoli, turėjome ten pažįstamų, be to, šiek tiek priminė Vilnių – tai žalias, nelabai didelis miestas (nors gyventojų tankis gerokai didesnis), kuriame daug gyvenamųjų namų. Be to, kalbama prancūziškai, nors teko išmokti ir flamandų kalbą, kuria taip pat kalba daug žmonių. Briuselyje stipriai juntama dvikalbystė, didelė ekspatriantų bendruomenė, kur tarpusavyje bendraujama angliškai. Taip pat veikia nemažai tarptautinių mokyklų ir darželių, kuriuose pagrindinė kalba taip pat anglų.

Man patiko gyventi Briuselyje. Ten praleidome 8 metus.

O ar gyvenant svetur buvo kilę praktinių ar emocinių iššūkių, tapatybės krizių?

Ilgą laiką buvau įsitikinusi, kad esu pasaulio žmogus. Su vyru aplankėme daugybę šalių, svarstėme galimybę pagyventi Australijoje arba Amerikoje, maniau, kad galėčiau įsikurti bet kur šioje žemėje. Tik man tapus mama, augant vaikams ėmėme vis dažniau grįžti į Lietuvą. Tarptautiniuose darželiuose labai daug atostogų – po dvi savaites kas du mėnesius. Jas skirdavome pasimatymams su seneliais, pusbroliais, tetom ir dėdėm. Pajutau, kaip pakito dinamika, ir sakydama, kad grįšim namo, jau turėdavau omeny mūsų atostogas Lietuvoje. Viskas pasikeitė pasąmonėje, pajutau stiprų vidinį žinojimą, kad vieta, kurioje noriu gyventi, yra Lietuva.

Kaip į šį Jūsų norą reagavo vyras ir du vaikai? Ar visi entuziastingai sutiko pasiūlymą gyventi Lietuvoje?

Kai pajutau stiprų norą grįžti, manau, vaikai buvo tam pasiruošę. Mes dažnai čia grįždavome. Lietuvių kalba visada buvo jų pirmoji kalba. Visi labai stebėdavosi, kad šią kalbą jie pasirinko kaip pagrindinę gyvendami Belgijoje, eidami į prancūzakalbį ir angliakalbį darželį ir ten praleisdami didelę dalį dienos. Net mokytoja Lietuvoje negalėjo patikėti, kad mūsų vaikai niekada nesimokė lietuviškoje ugdymo įstaigoje. Dėl dažnų atostogų vaikai turėjo stiprų ryšį su seneliais, pusbroliais, buvo susiradę čia draugų, tad adaptacija jiems nebuvo sudėtinga.

Taip pat esu pastebėjusi, kad jei tėvai ramūs, įsitikinę savo sprendimu, nejaučia nerimo, vaikai tarsi nuskaito šią būseną ir supranta, kad nėra ko jaudintis. Tačiau svarbu paminėti, kad adaptacija priklauso ir nuo vaikų amžiaus. Manau, kad grįžti su paaugliais, kurie dažniausiai yra labai stipriai prisirišę prie draugų, būtų buvę daug sunkiau. Mes pasirinkome grįžti tada, kai vaikai buvo tik baigę darželius ir turėjo išeiti į mokyklą. Tad bet kokių atveju būtų tekę keisti ugdymo įstaigą. Mums visiems atrodo, kad grįžome labai natūraliai, organiškai, viskas mūsų čia laukė - aplinka, namai, žmonės. Neturėjau jokių lūkesčių, tik stiprų vidinį žinojimą ir tikėjimą, kad čia yra mums skirta vieta, kad čia turime būti, čia mūsų namai. Tas tikėjimas padeda tiesiog būti, mėgautis ir žinoti, kad jei kils sunkumų, mes juos įveiksime.

Lietuvoje gyvenimas lėtesnis ir daugiau laiko lieka šeimai. Asmeninio archyvo nuotr.

Matyt, stiprus ryšys su šalimi ir artimaisiais, kuri padėjo sukurti dažni apsilankymai Lietuvoje, tikrai palengvino adaptaciją ir prisidėjo prie lietuvių kalbos ugdymo. Minėjote, kad tai pirmoji vaikų kalba. Ar skyrėte kalbos perdavimui ypatingo dėmesio namuose, o gal vaikai lankė lituanistines mokyklas ar lietuviškus būrelius?

Lituanistinė mokykla Briuselyje buvo įsikūrusi gana toli nuo mūsų namų, nesinorėdavo specialiai keltis ankstų šeštadienio rytą ir laisvą dieną vėl važiuoti į ugdymo įstaigą. Tad, atrodo, nieko specialiai nedarėme, tiesiog aš, kaip mama, bendravau su jais lietuviškai – kalbėdavomės, žaisdavome, skaitydavome. Buvau vienintelis žmogus, kuris su jais kalbėjo lietuviškai Briuselyje. Žinoma, prisidėjo ir dažni apsilankymai Lietuvoje.

Teko girdėti, kad vaikai augdami dažnai pasirenka vieną kalbą, į kurią daugiau savęs investuoja, nes vienodu tempu mokytis kelių kalbų sudėtinga. Mano vaikai, nežinau, pagal kokius kriterijus, natūraliai pasirinko mamos kalbą – lietuvių. Nors

jie nuostabiai kalba prancūziškai, viską gali puikiai papasakoti ir angliškai, iki šiol jaučiame, kad jų pirmoji kalba yra lietuvių – pirmas impulsas kyla iš lietuvių kalbos, turtingesnis žodynas. Be to, kartu praleisdavome gerą pusdienį. Darželis Belgijoje darbą baigia 15 val. Jei jie ugdymo įstaigose būtų buvę iki 18 val. ar dar ilgiau, savaime būtume leidę mažiau laiko kartu ir gal kalbų dinamika mūsų šeimose būtų pasiskirsčiusi kitaip.

Išties ir dvikalbystės specialistai pataria bent 70 proc. laiko skirti mažumos kalbos lavinimui, norint, kad ji būtų tokia pat stipri, kaip ir daugumos. Bet jei pavyko kalbą išsaugoti užsienyje, Lietuvoje ji tik turtės. O kalbant apie auklėjimą apskritai, ar galėtumėte palyginti tėvystę, auklėjimo metodus Belgijoje ir Lietuvoje? Ko galėtume vieni iš kitų pasimokyti?

Skirtumų išties labai daug. Kalbant apibendrintai – Belgijoje vaikas turi būti patogus, kuo mažiau trukdyti tėvams gyventi savo suaugusiųjų gyvenimą, netriukšmauti, nešiukšlinti, tvarkingai valgyti prie stalo ir prisiderinti prie tėvų. O Lietuvoje, bent pirmaisiais metais, dažnai kaip tik viskas sukasi apie vaiką, jo poreikius ir ritmą.

Mane stebino, kad ne visos, bet tikrai daug šeimų vis dar laikosi gana griežtų auklėjimo principų, stiprus tėvų autoritetas – kaip pasakiau, taip ir turi būti. Apmokamos vaiko priežiūros atostogos trunka vos 3 mėnesius, o vėliau galima išeiti dar pusmečiui neapmokamų. Tad labai dažnai visiškai mažiukai kūdikėliai jau leidžiami į lopšelius. Iš pradžių tokia sistema mane šokiravo, viduje šiek tiek teisiau ir smerkiau tuos žmones, jaučiau stiprią atmetimo reakciją. Tačiau pamažu išmokau paleisti įsitikinimus. Supratau, kad taip užaugo ne viena karta, čia taip įprasta, o labiau paanalizavusi aplinką, pažįstamus žmones ir visuomenę, supratau, kad daugiau nei 60 mln. prancūzų ir belgų neatrodo labiau suluošinti nei lietuviai, kurių daugumą mamos namuose prižiūrėjo iki kelių metų. Panaši dalis porų išsiskiria, žmonės taip pat ieško prasmės, savęs, susiduria su panašiomis problemomis.

Suvokiau, kad mūsų įsitikinimai ir pasirinkimai, kuriais tikime, nėra universali tiesa. Kad daugybė žmonių kitose šalyse gyvena ir vaikus augina priešingai nei mes, bet suaugę jie drastiškai nesiskiria nuo mūsų. Tai atvėrė akis ir padėjo susikurti savo modelį, iš skirtingų metodų ir kultūrų pasiimti tai, kas priimtina man.

Aš iš Belgijos pasiėmiau suvokimą, kaip svarbu rūpintis savimi ir nepamiršti savęs tapus mama. Labai dažnai tapusios mamomis save nurašome, visiškai atsiduodame vaikui. Suvokdama, kad esu svarbi kaip žmogus, noriu šį pavyzdį perduoti ir vaikams. Kad dukra užaugusi nejaustų begalinės mamos kaltės, kai, kelioms minutėms nuėjusi į dušą, jau klausytų prie durų, ar jos niekam nereikia. Labai svarbu vaikams parodyti, kad šeimoje visi yra vienodai svarbūs ir visų poreikiai vienodai svarbūs. Gal po lygiai paskirstyti dėmesio kasdien nepavyksta, bet svarbu, kad nė vienas nesijaustų nuskriaustas ar mažiau svarbus. Be to, mamos laikas sau yra puiki proga ir vaikams pažinti save, rasti naujų veiklų. Išmokau atsigręžti į save ir suprasti, kad tapusi mama aš likau Renata, bei švelniai rodyti vaikams, kodėl svarbu nepamiršti savęs.

O kaip sekėsi Lietuvoje prisitaikyti Jūsų vyrui prancūzui?

Mes nuolat apie tai pasikalbame. Sutariame, kad sprendimas persikelti į Lietuvą buvo labai geras. Mūsų gyvenimo kokybė stipriai pagerėjo: dėl mažesnių atstumų padaugėjo lėto laiko, į mokyklą vaikai gali nueiti pėstute ar nuvažiuoti dviračiu, padaugėjo kokybiško maisto, daug lengviau tiesiogiai iš ūkininko įsigyti daržovių ar mėsos (Briuselyje tai susiorganizuoti daug sudėtingiau). Mums tai svarbu.

Kadangi vyras dirba sau, tęsia tą pačią veiklą kaip Briuselyje, tik per atstumą. Nuogaštavimai, ar pavyks dirbti nuotoliniu būdu, išsisklaidė per pandemiją, kai dauguma suprato, kiek daug galima nuveikti iš namų. Dabar darbo reikalais jis skraido kartą per mėnesį.

Adaptacija nebuvo sudėtinga. Jis jau buvo šiek tiek pramokęs lietuviškai, nes gan greitai supratau, kad nuolatinis vertėjavimas dvikalbėje šeimoje mane vargina. Tad pasiūliau vyrui arba išmokti bent kelis šimtus žodžių, kuriuos vartojame buityje, kad galėtų suprasti, ką kalbame su vaikais, arba susitaikyti su tuo, kad vertėja namuose nebūsiu. Jam buvo svarbu suprasti ir su vaikais klausydamas dainelių, skaitydamas vaikiškas knygeles jis išmoko gan nemažai. Net ir minimalus žodynas, kurio nepakaktų sudėtingam pokalbiui, padeda jam susikalbėti parduotuvėje ar su vaikų draugais ir jis jau nesijaučia įmestas į vandenį nemokėdamas plaukti – bent šuniuku išplauks. Tos žinios palengvina gyvenimą Lietuvoje.

Be kalbos ir nuovargio dėl nuolatinio tos pačios informacijos pakartojimo keliomis kalbomis, ar buvo iškilę dar sunkumų dėl kultūrinių skirtumų?

Kokios kultūros, tradicijos, patiekalai, papročiai vyrauja Jūsų namuose, kaip integruojate juos, kurdami individualias šeimos tradicijas?

Mes esame tautiškai neutralūs. Grįžę į Lietuvą ne kartą sulaukėme klausimo, kodėl mūsų kieme nėra lietuviškos vėliavos. Belgijoje nebuvo belgiškos, o Prancūzijoje prancūziškos. Norėjau grįžti ne todėl, kad jaučiuosi lietuve, o todėl, kad man čia gera. Tačiau neturiu stipraus tautiškumo viduje, nesureikšminu tradicijų ar maisto. Mūsų meniu labai tarptautiškas, įtraukiame daug patiekalų iš įvairių šalių, kurie mums patinka.

Geriausia šventė – kiekviena diena. Mums svarbu turėti laiko kartu kiekvieną dieną ir stengiamės gyventi ir organizuoti darbus taip, kad liktų laiko šeimai. Gera būti kartu nieko išpūdingo neveikiant, tiesiog gulint ant žolės, geriant arbatą, valgant sumuštinus, skinant gėlytes, kalbant ir pan. Jaučiu, kad ir kokioje šalyje gyventume, mes keturi ir esame mūsų tradicijos. Mums tiesiog gera kartu be jokių simbolių ir vėliavėlių.

Vaikai nebuvo praradę ryšio su Lietuva, tad adaptacija buvo itin sklandi. Asmeninio archyvo nuotr.

Labai gražus priminimas, kad nereikia laukti progų švęsti gyvenimą ir

stiprinti tarpusavio ryšį, kad ir kur bebūtum. Smagu, kad lėtesnis tempas Lietuvoje leidžia daugiau laiko skirti šeimai. Kokie dar atradimai ir džiaugsmas aplankė grįžus į Lietuvą, ar po ilgų metų užsienyje pasikeitė požiūris į savo šalį?

Pastebime skirtumus, bet jų nesureikšminame. Galim prisirišti prie kai kurių dalykų, pasiilgti, bet su vienokiais ar kitokiais skirtumais teko susidurti kiekvienoje šalyje. Kai ko nelieta, atsiranda kai kas naujo. Nepastebėjome jokių ryškių Lietuvos skirtumų nuo kitų šalių, kurie skatintų išvažiuoti ar būtų sumažinę norą grįžti.

Kai ėmėm kalbėti apie savo sprendimą grįžti gyventi į Lietuvą, buvo daug atkalbinėjančių, kurie kartojo, kad čia žmonės pikti, pavydūs, kad nusivilsim. Bet mes su tuo nesusidūrėm. Sutikom daugybę šviesių žmonių, kuriems rūpi, kur ir kaip jie gyvena, kurie investuoja į save ir savo aplinką. Labai jais džiaugiamės. Mums gera čia gyventi.

Taip pat palengvėjo vaikų auginimas. Užsieny kalbos, kultūros perdavimo atsakomybė buvo ant mano vienos pečių, o čia atsirado užnugaris – mokykla, seneliai, kaimynai, bendruomenė. Visa aplinka padeda atstovauti kultūrai vaikų akyse. Labai gera gyventi šalyje, kur nebereikia būti vieninteliu lietuviybės šaltiniu visai kitoje kultūrinėje terpėje. O vyras atkreipė dėmesį, kad pas mus kiekvienas kiemas tarsi saldainiukas – išpuoselėtas, išmyluotas, su krūmais, nupjauta žole, gėlynėliais, kaip atskiras meno kūrinys.

O ką patartumėt lietuviams, kurie svajoja grįžti, bet turi baimių ar abejonių. Ko palinkėtumėt?

Svarbiausia savęs paklausti, kodėl noriu ar nenoriu grįžti arba likti šalyje, koks lūkestis ar poreikis už to slypi. Svarbiausia – nelikti apimtam dvejonių. Tai suvalgo labai daug energijos.

Jei norisi grįžti tik todėl, kad vienai sunku auginti vaikus, perduoti kultūrinį pagrindą, bet visa naujoje šalyje labai patinka, gal galima kitu būdu patenkinti šį poreikį (lituanistinė mokykla, būreliai, lietuvių auklė, dažnesnės atostogos Lietuvoje ar giminaičių vizitai). Grįžus tik dėl šios priežasties, gal palengvės vaikų priežiūra, bet jei širdis liks svetur, gali erzinti visa kita. Sprendimą reikėtų priimti tik išsiaiškinus kodėl. Tuomet metas apsispręsti, ar ta priežastis yra pakankama pokyčiui. Jei taip – imtis veiksmų, planuoti, kada galėtumėte grįžti, kur gyvensite,

ką veiksite ir t. t. Jei priežastis šiuo metu atrodo nepakankamai sviri, aiškiai sau pasakyti, kad kol kas lieku ir paieškoti būdų priartinti dalį Lietuvos prie savęs.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt